

Kako porazdelimo EU sredstva za gozdarstvo?

Matevž Triplat, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Objavljeno na spletu 28.12.2022 (<https://doi.org/10.20315/IG.2022.0063>)

Subvencije za gozdove se pogosto uporabljajo za doseganje ciljev politike, ki so usmerjeni v ohranjanje in podpiranje zagotavljanja različnih ekosistemskih storitev, ki jih zagotavljajo gozdovi. V Evropski uniji je pomemben instrument Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) v okviru skupne kmetijske politike EU (SKP), vendar imajo države tudi nacionalne sisteme subvencij. V Sloveniji se nacionalna sredstva v proračunu Republike Slovenije zagotavljajo po programu vlaganj v gozdove, ki ga na podlagi nacionalnega gozdnega programa pripravi Zavod za gozdove Slovenije. V tem prispevku se bomo osredotočili na sredstva z naslova EKSRP, ki je pri nas urejen skladno s predpisi Skupne kmetijske politike. Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (PRP) je skupni programski dokument posamezne države članice in Evropske komisije, ki predstavlja programsko osnovo za črpanje finančnih sredstev iz EKSRP (SKP 2022). Država sama določi, katere

cilje želi doseči s subvencijskimi shemami in katere ukrepe bo podprla. Evropska komisija je dne 13. 2. 2015 uradno potrdila PRP 2014–2020 tudi za Slovenijo. Slovenija je bila tako v skupini prvih držav članic, ki so lahko začele izvajati ukrepe novega programskega obdobja. Finančno ta potrditev za razvoj slovenskega kmetijstva in podeželja pomeni dobrih 1,1 milijarde evrov, od tega bo Slovenija prejela 838 milijonov evrov iz proračuna EU.

V izvedeni primerjalni študiji nas je zanimalo, kateri ukrepi, povezani z gozdovi, se iz evropskih sredstev subvencionirajo po Evropi in kateri lastniki gozdov, ki predstavljajo zelo heterogeno skupino, so vključeni v dejavnosti subvencijskih sistemov (Haeler, et al. 2023). Za primerjalno študijo smo si izbrali obdobje financiranja 2014-2020. Študija predstavlja korak k razumevanju razlogov za te razlike in neravnovesja v porazdelitvi subvencij v petih državah EU. Primerjalna študija poudarja razlike v sistemih subvencij petih evropskih držav. Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja je 14. avgusta 2020 po vlogi projektne skupine, pripravila in posredovala podatke o izplačanih subvencijah z naslova PRP 2014-2020. Podatki o tem, koliko subvencij je bilo izplačanih glede na velikost gozdne posesti, so bili žal na voljo le za izbrane ukrep.

Rezultati kažejo, da se sistemi izplačevanje subvencij po posameznih državah precej razlikujejo. Razlike se ne odražajo le po znesku izplačanih subvencij, ki gledano na celotno površino gozda sega od 0,06 EUR na ha (na Švedskem) do 11,91 EUR na ha (v Sloveniji). Sredstva se dejansko uporabljajo za široko paleto dejavnosti. Subvencionirane dejavnosti, ki odražajo različne potrebe in različne funkcije gozdov, segajo od bolj ekološko usmerjenih "naložb za povečanje odpornosti in ekološke vrednosti gozdov" do bolj upravljavsko usmerjenih "nakupov nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa".

Zanimiv poudarek študije je, da lastniki manjših posesti redko uporabljajo shemo financiranja iz okvira EKSRP in prejemajo nesorazmerno majhen delež subvencij. Razlogov za to je lahko več. Mali lastniki gozdov so na splošno manj vključeni v vprašanja politike (vključno s subvencijskimi shemami) kot lastniki večjih gozdnih posesti in se morda ne zavedajo vseh možnosti financiranja. Zlasti lastniki gozdov, ki nimajo dolge tradicije gospodarjenja z gozdovi, morda ne poznajo ali v celoti ne razumejo možnosti, ki jih ponujajo različni programi. To pomanjkanje znanja je lahko posledica dejstva, da ne uporabljajo tradicionalnih informacijskih kanalov za gozdove in pogosto ne sodelujejo v regionalnih neformalnih izmenjavah. Ta skupina lastnikov gozdov je morda tudi manj vključena v gospodarjenje z gozdovi in zato preprosto niso zainteresirani za sodelovanje s svojimi gozdovi. Poleg tega se lahko kot ovira pojavlja precejšen napor za prijavo, vključno s pripravo projekta, administracijo in dokumentacijo. Subvencije so pogosto vezane na velikost gozdne posesti/gozdne površine, medtem ko so prizadevanja za prijavo enaka za lastnike majhnih in velikih gozdnih posesti, je razmerje med stroški in koristmi slabše za majhne lastnike gozdov. Čeprav birokratsko breme na splošno ni preveliko, se lahko zdi nesorazmerno za manjše naložbe malih lastnikov gozdov in se zato preprosto ne izplača vlagati lastnega časa. Dodatno oviro za male lastnike gozdov v Sloveniji so posebni pogoji za nakup kmetijske mehanizacije opredeljeni z Uredbo o izvajanju naložbenih ukrepov (Vlada RS 2015), ki za upravičence fizične osebe predvidevajo, da mora imeti gozdno zemljišče v lasti ali zakupu najmanj za obdobje pet let od zaključka naložbe, pri čemer obseg gozdnih zemljišč ne sme biti manjši od 5 ha.

Več podrobnosti o primerjalni študiji je na voljo v nedavno objavljenem znanstvenem prispevku, ki smo ga pripravili v razširjeni skupini raziskovalcev vključenih v projektno skupino projekta ValoFor: Elena Haeler, Andreas Bolte, Rafael Buchacher, Harri Hänninen, Robert Jandl, Artti Juutinen, Katharina Kuhlmeier, Mikko Kurttila, Gun Lidestav, Raisa Mäkipää, Lydia Rosenkranz, Matevž Triplat,

Urša Vilhar, Kerstin Westin, Silvio Schueler. 2023. Forest subsidy distribution in five European countries. *Forest Policy and Economics*. Volume 146. 2023

Celoten prispevek se nahaja na povezavi: [https://authors.elsevier.com/sd/article/S1389-9341\(22\)00195-2](https://authors.elsevier.com/sd/article/S1389-9341(22)00195-2)

Zahvala

Raziskava je bila izvedena v sklopu projekta ValoFor z nazivom »Lastniki majhnih gozdnih posesti so pomembni igralci - Vrednotenje prispevka zasebnih lastnikov gozdov k bioekonomiji (angleško »Small Forests - Big Players: Valorising small scale forestry for a bio-based economy«), ki ga je sofinanciralo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ). Zahvaljujemo se vodilni avtorici prispevka dr. Elena Haeler za izjemno delo pri pripravi primerjalne študije in Agenciji za kmetijske trge in razvoj podeželja za pripravo in posredovanje podatkov.

Viri

SKP. 2022. Program razvoja podeželja 2014-2020 do 2022. <https://skp.si/program-razvoja-podezelja-2014-2020-do-2022> (Dostopano na 22.12.2022)

Haeler, E., Bolte, A., Buchacher, R., Hänninen, H., Jandl, R., Juutinen, A., Kuhlmeij, K., Kurttila, M., Lidestav, G., Mäkipää, R., Rosenkranz, L., Triplat, M., Vilhar, U., Westin, K., Schueler, S. 2023. Forest subsidy distribution in five European countries. *Forest Policy and Economics*, 146.

Vlada Republike Slovenije (RS). 2022. Uredba o izvajanju ukrepa naložbe v osnovna sredstva in podukrepa podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdarskih proizvodov iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014-2020 (Uradni list RS, št. 104/15, 32/16, 66/16, 14/17, 38/17, 40/17 – popr., 19/18, 82/18, 89/20, 152/20, 121/21, 11/22 in 155/22)